

Hulpmiddelen voor het nestelen en bij controle van nesten

Wim Smeets

Controle van de nesten bij een brug over een wetering. Om de nesten te kunnen inspecteren is het vaak nodig het water in te gaan. Foto: Aart Vermeer.

In 2008 en 2009 werden in de Polder Arkemheen (Nijkerk, Gld.) tal van ingangen van weilanden vernieuwd. Ook de oude en verweerde cementen bruggetjes die bij de meeste toegangshekken lagen, werden vervangen door grote rioolbuizen of door gladde, rechthoekige 'prefab'-bruggetjes. Voor de boeren was dat een uitkomst; zij konden er nu met zwaardere machines overheen. Voor de Boerenzwaluwen was dat funest. Deze vernieuwde ingangen waren volkomen ongeschikt voor de Boerenzwaluwen als nestlocatie geworden.

Vanuit de IVN Natuurwerkgroep Bunschoten zag men de uitvoeringswerkzaamheden met lede ogen aan. De prachtige Boerenzwaluw leek te gaan verdwijnen uit het polderlandschap. Hoe hier iets tegen te doen?

Rioolbuizen

De ingegraven rioolbuizen waren om twee redenen ongeschikt voor de Boerenzwaluwen. Door de ronde vorm was het voor de Boerenzwaluw onmogelijk om bijna aan de bovenkant een nest er tegenaan te plakken. Daar kwam nog bij dat de buizen zo laag geplaatst waren dat bij een hoge waterstand het polderwater bijna tot aan de bovenkant reikte. In de winter liepen de buizen af en toe zelfs helemaal vol. Zou het een Boerenzwaluw lukken om er toch een nestje tegenaan te kunnen plakken,

Omdat het beton van het nieuwe brugdek niet voldoende ruw is kunnen de zwaluwen er geen nestmateriaal aan hechten. Vrijwilligers hebben een latje tegen het beton gelijmd. Daarvan maken de zwaluwen nu gebruik bij de bouw van hun nest. Foto: Wim Smeets.

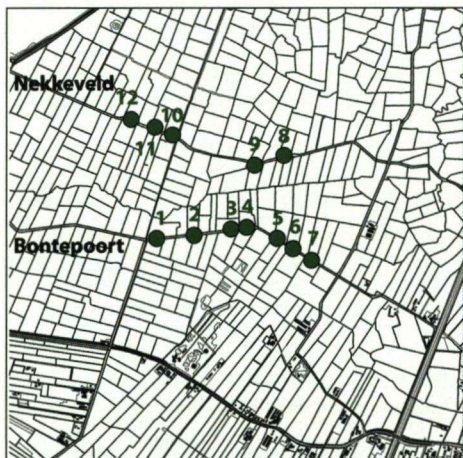

Joop Nijhof – de uitvinder en ontwerper van de speciale nest-inspectie periscoop – demonstreert een model aan een gezelschap van het Nationaal Landschap Arnhem-Eemland en vertegenwoordigers van enkele andere organisaties in de Putterpolder te Nijkerk (Gld.). Foto: Wim Smeets.

dan zou dit tijdens het broedseizoen vol met water kunnen lopen. In de winter wordt het helemaal weggespoeld.

Nieuwe bruggetjes

Bij de Bontepoort – aan de grens tussen

Figuur 1 - De locaties van de nesten bij de eerste inspectieronde op 21 mei 2010.

Utrecht en Gelderland – werden de sloten verbreed en enkele oude bruggetjes vervangen door prefab betonnen bruggetjes. Dit prefab beton wordt in een fabriek gemaakt en is spiegelglad. Volkomen ongeschikt voor de Boerenzwaluw, want het kleverige nestmateriaal plakt er niet aan vast. Het valt direct naar beneden. Om de Boerenzwaluwen houvast te geven bij deze bruggetjes werd vanuit het IVN Bunschoten in juli 2009 geëxperimenteerd met steunen voor de nesten van Boerenzwaluwen. Doordat de wanden erg glad waren, koos men voor het vastlijmen van steuntjes. Eerst werden er verschillende soorten houten en kunststof langwerpige steunen tegen de zijkanten aan de bruggetjes geplakt. Dat gebeurde met een soort siliconenkit, nadat de wanden eerst stofvrij waren gemaakt. De kunststof steunen vielen echter ook al snel naar beneden, maar de houten steunen bleven wel gekleefd aan de zijkant zitten. Deze steunen werden gecontroleerd, soms door gekleed in een waadpak in de sloot te gaan staan of door op de brug op de buik te gaan liggen en dan eronder te kijken. Als de brug te dik was lukte dat niet en werd de methode met het waadpak benut. Binnen enkele weken was het eerste nest van een Boerenzwaluw gebouwd op een van de houten steunen onder een brugge-

Nest-nummer	Status
1	Twee nesten.
2	Nieuwe brugbedekking, geen nestjes.
3	Vier houten kunstnesten, waarvan één bezet.
4	Eén nest.
5	Eén kunstnest (bezet).
6	Twee kunstnesten, waarvan één bezet.
7	Eén nest.
8	Kunstplaat in ronde buis, niet bezet.
9	Eén nest aan bruggetje.
10	Eén nest.
11	Vier plankjes met rand, waarvan één bezet.
12	Horizontale brug, twee plankjes niet bezet, twee nesten.

Tabel 1 - Overzicht van boerenzwaluwen-nesten bij de perceelstoegangen langs Bontepoort en Nekkeveld in de Polder Arnhem op 21 mei 2010.

Met een proefmodel van een speciaal ontworpen periscoop worden nesten gecontroleerd. Met dit apparaat is het mogelijk om van bovenaf in de nesten te kijken, zonder het water in te hoeven gaan. Het apparaat is voorzien van een lamp die is aangesloten op een accu, zodat ook op donkere plekken kan worden gekeken.
Foto: Wim Smeets.

tje aan de Bontepoort. Vier jongen vlogen er uit. Een mooi succes.

Vervolg

In de daaropvolgende winter werd her en der te rade gegaan of er misschien andere methoden waren om de Boerenzwaluwen te helpen. Bij enkele leden van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken bleek al veel ervaring te bestaan. Zij adviseerden om neststeunplankjes vlak onder de bovenrand aan de bruggetjes aan te brengen. Daarbij rekening houdend met de meestal heersende westenwind en de zijkant van de neststeun naar het westen gekeerd aan te brengen. In het voorjaar van 2010 werden verscheidene houten nestplankjes onder alle typen bruggetjes vastgelijmd en onder een rioolbuis een metalen steun. Deze laatste werd niet

benut, de houten steunen echter wel.

Verbeterde controlemethode

In de loop van het broedseizoen ontstond ook dit seizoen weer de behoefte om de nesten te gaan controleren. Het controleren van bovenaf, liggend op de buik, was vorig jaar bezwaarlijk en lang niet altijd mogelijk gebleken. Elke brug benaderen gekleed in waadpak leek de enige optie, maar Joop Nijhof had een beter idee. Hij bouwde van pvc-buizen en spiegels een

Figuur 2 - De locaties van de nesten bij de tweede inspectieronde op 21 augustus 2010.

Nest-nummer	Status
1	Twee nesten
2	Nieuwe brugbedekking, twee nestjes
3	Vier houten kunstnesten, waarvan drie bezet. Kunstnestkom leeg, kunstnest verdwenen
4	Eén nest
5	Eén nest bezet
6	Twee kunstnesten, waarvan één bezet, twee nesten bezet
7	Twee nesten
8	Metalen plaat in ronde buis, niet bezet
9	Eén nest aan bruggetje
10	Eén nest
11	Vier plankjes met rand, waarvan één bezet. Vier nesten bezet (drie dicht bij elkaar)
12	Horizontale brug, drie plankjes niet bezet, één plankje bezet, één nest

Tabel 2 - Overzicht van boerenzwaluwen-nesten bij perceeltoegangshekken langs Bontepoort en Nekkeveld in de Polder Arkemheen op 21 augustus 2010.

Tijdelijke ondersteuning bij het uitharden van de lijm voor een elektriciteitsbuis, kunstnesten en een plankje.
Foto: Wim Smeets.

soort periscoop waarmee men staande op een bruggetje de nesten eronder kon controleren. Omdat het vaak ook nog erg donker is onder deze lage bruggetjes, monteerde hij er een lamp op, die werd aangesloten op een accu. Uitgerust met dit gereedschap werd het controleren van de nesten van de Boerenzwaluwen een peulenschilletje en kon men in korte tijd de

hele Polder Arkemheen controleren. Naast de aangebrachte hulpsteuntjes bouwden andere Boerenzwaluwen onder de oude bruggetjes gewoon op de hun bekende wijze hun nesten. In de loop der tijd is het ontwerp van de periscoop wat aangepast en er is daarvoor ook ander materiaal gebruikt.

■ W.G.G. Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG Bunschoten, e-mail: smeets.foto@casema.nl